

Leidraad Cultuurhistorische Objecten

2018-2028

Gemeente Maastricht

Leidraad Cultuurhistorische Objecten 2018-2028

September 2017
Versie 2.0
Status: Definitief
Projectnummer: 2017-0XX

Gemeente Maastricht

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	7
1.1 Belang van de leidraad	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Leeswijzer	8
2. Beschrijving van het areaal	9
2.1 Algemeen	9
2.2 Opbouw van het areaal	9
2.3 Status van het areaal	10
2.4 Kwaliteit van het areaal	11
2.5 Beheer van het areaal	11
3. Kaders	13
3.1 Kwaliteitsdefinitie	13
3.2 Wettelijke zorgtaak	14
3.3 Gemeentelijk beleid	15
3.4 Beleidsdoelstellingen	16
4. Analyse huidige areaal (Hoe hangt de vlag erbij?)	17
4.1 Analyse	17
4.2 Ontwikkelagenda	18
5. Actieplan komende periode (Wat gaan we doen?)	19
5.1 Inleiding	19
5.2 Tactisch en operationeel kader: de aanpak	19
6. Financien / programma	23
6.1 Opbouw van het benodigd budget	23
6.2 Financieel vergelijk	23
6.3 Uitvoering opgave binnen 10 jaar	24
6.4 Risicoparagraaf	25
6.5 Keuzes voor de toekomst	26
Bijlagen	
Bijlage 1: Overzicht cultuurhistorische objecten	28
Bijlage 2: Financiële onderbouwing	40

Voorwoord

Binnen de gemeente Maastricht zijn er diverse objecten in de openbare ruimte, die een monumentale en/of historische waarde hebben voor de stad. Ze vertegenwoordigen een stuk geschiedenis van de stad en zijn beeldbepalend. Ze leveren daarmee een significante bijdrage aan de leefbaarheid, vitaliteit en aantrekkelijkheid van de stad.

De gemeente heeft in beginsel een wettelijke zorgtaak deze cultuurhistorische objecten te beheren en onderhouden. Deze zorgtaak beperkt zich overigens tot de objecten die ook eigendom zijn van de gemeente. Tot op heden ontbreekt hiervoor echter een gestructureerde aanpak. Onderhoud wordt momenteel vaak uitgevoerd bij calamiteiten en op basis van ad-hoc aanvragen. Tevens blijkt uit recent onderzoek door de Monumentenwacht Limburg, dat er veel onderhoud in de vorm van herstel nodig is voor wat betreft een groot deel van deze objecten. Het betreft hier voornamelijk functioneel herstel, want ten aanzien van het kwaliteitsbeleid zijn er nog geen kaders gesteld.

In de nota “Springlevend Verleden” en de structuurvisie deel II, cultureel erfgoed is “Behoud door behoedzame ontwikkeling” als missie vastgelegd voor omgang met cultureel erfgoed. Het onderhoud van cultuurhistorische objecten is een van de garanties voor het voortbestaan van deze missie. Bij onderhoud, restauratie, verbouwing en herbestemming van monumenten moet op verantwoorde, behoedzame wijze met de monumentale waarden worden omgegaan.

Deze leidraad is opgesteld als handreiking en om kaders te kunnen stellen om het behoud van cultuurhistorische objecten voor nu en in de toekomst te kunnen borgen. Daartoe bevat de leidraad een inventarisatie van alle cultuurhistorische objecten van de stad Maastricht die onder deze leidraad vallen; verder bevat de leidraad een meerjarenonderhoudsprogramma en een financiële onderbouwing daarvan.

1. Inleiding

1.1 Belang van de leidraad

Cultuurhistorische objecten zijn objecten en bouwwerken, met een cultuurhistorische waarde. Denk hierbij aan kruisen, kapellen, grenspalen, oude muren, hekwerken en andere kleine historische relictten in stad en landschap. De cultuurhistorische objecten, die onder deze leidraad vallen, zijn eigendom of vallen onder het beheer van de Gemeente Maastricht. In de meeste gevallen zijn de objecten ook formeel aangewezen als rijksmonument of gemeentelijk monument.

Om vier redenen zijn Cultuurhistorische objecten van belang voor een stad (uitsnede Structuurvisie 2030, deel II):

- 1. Identiteit:** het cultureel erfgoed maakt deel uit van de ziel en de trots van de gemeenschap en voedt het collectief geheugen van inwoners en bezoekers. Het levert een belangrijke bijdrage aan de sfeer en kwaliteit van een stad. De verschillende perioden uit het verleden zijn in een historische stad fysiek zichtbaar maar ook voelbaar. Cultureel erfgoed zegt niet alleen iets over wie we zijn geweest, maar ook over wie we zouden willen zijn.
- 2. Vitaliteit:** het cultureel erfgoed is een van de belangrijkste dragers voor een groeiende vrijetijdseconomie. Een monumentale binnenstad met cultuurhistorische objecten vergroot de aantrekkingskracht van de stad als geheel; voor bedrijven, inwoners en bezoekers. Het versterkt de concurrentiepositie van een stad. Monumentale steden groeien harder en hebben minder last van vergrijzing.
- 3. Leefbaarheid:** Behoud van cultureel erfgoed is van belang voor een goed leefklimaat in een stad. Achterstallig onderhoud van monumenten komt dit leefklimaat niet ten goede. Historische gevels in combinatie met een zorgvuldig ingerichte openbare ruimte verhogen de leefbaarheid.
- 4. Schoonheid en wijsheid:** de esthetische waarde van cultureel erfgoed is als kunstuiting op zichzelf ook simpelweg om van te genieten en is daarnaast een bron van informatie voor wetenschappelijk onderzoek. Cultureel erfgoed stelt wetenschappers in de gelegenheid om zich te verdiepen in alle aspecten van de geschiedenis.

1.2 Doelstelling

Deze leidraad beoogt de basis te leggen voor een systematische aanpak voor wat betreft het beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de volgende kaders:

- **Beleid en ambitie:**
Hoe gaan de cultuurhistorische objecten een bijdrage leveren aan de kernwaarden van de stad Maastricht?
- **Wet- en regelgeving:**
Wat moet minimaal geregeld zijn wil de gemeente haar zorgtaak naar behoren kunnen vervullen?
- **Strategisch, tactisch en operationeel kader:**
Op welke manier wordt dit gerealiseerd en wat zijn de uitdagingen daarin?
- **Financieel kader:**
Welke kosten liggen hieraan ten grondslag?

Om de doelstelling te kunnen realiseren wordt in deze leidraad een elementaire keuze gemaakt, namelijk om de kwaliteit en kosten beter inzichtelijk te maken door gebruik te maken van een uniforme methodiek voor het inspecteren en beoordelen. Deze methodiek wordt verderop in deze leidraad nader toegelicht en is nodig om planmatig onderhoud te kunnen programmeren en voortgang in kwaliteit te kunnen monitoren en rapporteren.

1.3 Leeswijzer

Deze leidraad bestaat uit zes hoofdstukken.

Hoofdstuk **twee** geeft op hoofdlijnen een beschrijving van het huidige areaal, zowel kwantitatief als kwalitatief. Daarnaast wordt kort ingegaan op de vastlegging van beheergegevens.

Hoofdstuk **drie** beschrijft de kwaliteitsnorm die we gaan hanteren, gevolgd door een analyse van de beheerkaders die de grondslag vormen van de leidraad. Het hoofdstuk sluit af met een samenvatting vertaald naar beleidsdoelstellingen.

Vervolgens geeft hoofdstuk **vier** een analyse van de prestaties van het areaal: Hoe staan we ervoor? Dit hoofdstuk bevat een ontwikkelagenda: wat hebben we de komende periode te doen? In deze hoofdstukken is daarmee invulling gegeven aan beleid & ambitie en wet- & regelgeving.

In hoofdstuk **vijf** is op basis van de kaders uit hoofdstuk drie en prestatieanalyse uit hoofdstuk vier aangegeven wat de gewenste situatie zou zijn en is dit verder uitgewerkt in een beheerstrategie. Vervolgens is beheerstrategie verder uitgewerkt naar concrete acties: “Wat moeten we doen en hoe gaan we dat doen?”. Daarmee wordt invulling gegeven aan het strategisch, tactisch en operationeel kader.

Hoofdstuk **zes** vormt het laatste hoofdstuk en beschrijft de benodigde financiën, afgezet tegen het huidig beschikbare budget. In dit hoofdstuk is een risicoparagraaf opgenomen waarin de belangrijkste onzekerheden staan beschreven. Het hoofdstuk sluit af met een eindadvies en aanbevelingen (keuzes) voor de toekomst (komende tien jaar).

2. Beschrijving van het areaal

2.1 Algemeen

De stad Maastricht heeft circa 1660 rijksmonumenten en twee beschermde stadsgezichten en is daarmee de tweede monumentenstad van Nederland. Daarnaast zijn er momenteel 2230 gebouwen en/of objecten in bestemmingsplannen aangewezen als Gemeentelijk monument. Het cultureel erfgoed van Maastricht is vooral bijzonder door de hoge kwaliteit van de historische binnenstad. Cultuurhistorische objecten zijn cultureel erfgoed in de geschiedenis van Maastricht. Deze objecten vertellen het verhaal van de plek en zijn van belang voor de identiteit van Maastricht.

Dit hoofdstuk beschrijft het areaal cultureel erfgoed met historische waarde op basis van de aspecten opbouw van het areaal (soort, aantal, leeftijd) en de huidige kwaliteit.

2.2 Opbouw van het areaal

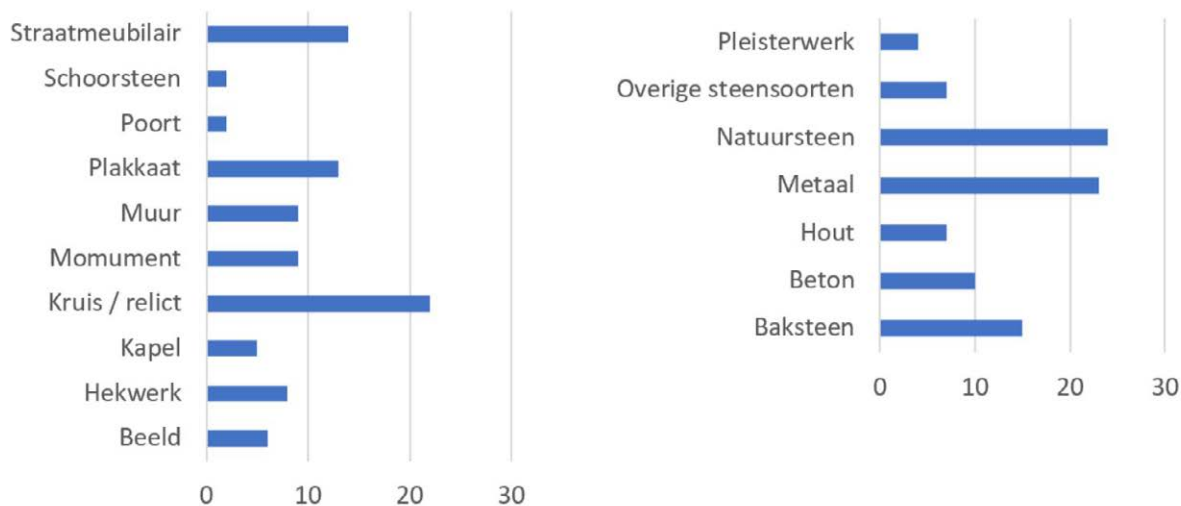
Cultuurhistorische objecten zijn objecten en bouwwerken, met een cultuurhistorische waarde. Denk hierbij aan kruisen, kapellen, grenspalen, oude muren, hekwerken en andere kleine historische relictten in stad en landschap. De categorie Cultuurhistorische objecten is feitelijk een totaalbestand van alle gewaardeerde objecten die in de vastgestelde bestemmingsplannen zijn opgenomen. Dat betekent dat er in de toekomst mogelijk incidenteel objecten toegevoegd worden.

Artistieke kunstwerken in de openbare ruimte (ontworpen door een kunstenaar), maken geen onderdeel uit van deze leidraad. Deze zijn elders ondergebracht in een separaat programma.

Dit geldt tevens voor de vestingwerken, stadsklokken, fontein, begraafplaatsen (met uitzondering van graftombe Destombe) en openbare verlichting (historische straatlantaarns). Deze zijn in beheer en onderhoud vanuit elders gestelde beleidskaders.

In totaal zijn er 90 cultuurhistorische objecten die eigendom zijn, of vallen onder het beheer van de gemeente. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle objecten. In de onderstaande grafieken is op hoofdlijnen samengevat weergegeven de opbouw van het areaal qua typologie en materiaalgebruik:

Grafiek: Onderverdeling op basis van type en belangrijkste materiaalsoort

Het areaal cultuurhistorische objecten is divers in soort en omvang, variërend van een kleine gedenksteen of grenspaal, tot een gehele kapel of muur met poort van enkele tientallen meters lang.

Er zijn een aantal objecten in het areaal opgenomen, die nog niet onder het beheer vallen van de gemeente Maastricht, maar die in de toekomst worden overgedragen. Momenteel zijn deze nog in eigendom van de WOM-Belvédère (gemeente Maastricht is daarvan 100% aandeelhouder). Het betreft de volgende objecten:

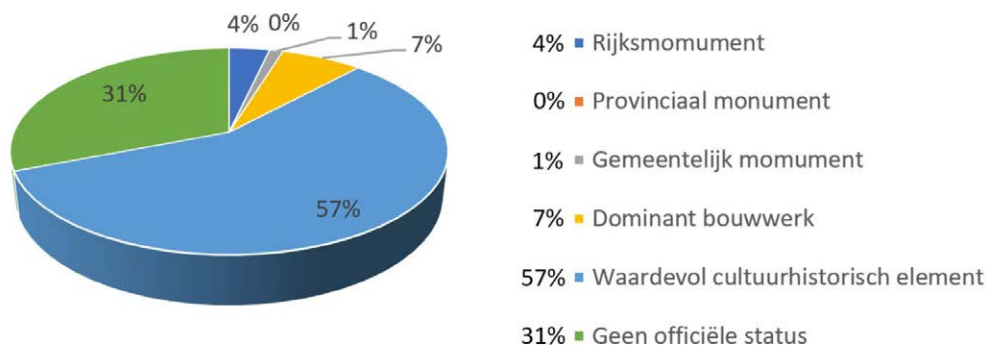
- Bakstenen muur aan de Frontensingel in het Statenkwartier.
- Bakstenen schoorsteen aan de Cabergerweg in Boscherveld.
- Relicten loskraan aan de Lage Fronten in Boscherveld.
- Spoorrelicten (spoorbanen met bielzen, laadperrons etc) aan de Cabergerweg in Boscherveld.

Eén object dat hier specifiek wordt benoemd betreft het grafmonument Destombes. Dit monument is overgedragen vanuit het rijk naar de gemeente Maastricht. Hiervoor heeft de gemeente een eenmalige afkoopsom voor instandhouding gekregen.

2.3 Status van het areaal

In de vorige paragraaf is samengevat weergegeven waar het areaal aan cultuurhistorische objecten uit bestaat. Deze paragraaf geeft weer de “waarde” van de objecten. Met “waarde” bedoelen we niet een vermogenswaarde (€), maar een status die aan objecten is toegekend en die is vastgelegd in diverse officiële documenten en bestemmingsplannen. In onderstaand cirkeldiagram is de status van de cultuurhistorische objecten verhoudingsgewijs inzichtelijk gemaakt.

Cirkeldiagram: percentage areaal verdeeld naar status.

Of een object een status als rijksmonument, gemeentelijk monument etc. krijgt toegekend is afhankelijk van diverse criteria. Rijksmonumenten leveren een algemene culturele, historische, wetenschappelijke bijdrage of hebben deze status gewoonweg vanwege hun schoonheid verkregen. Ze moeten voldoen aan de criteria zoals beschreven in de Erfgoedwet. De Gemeente kent ook zelf een monumentale status toe aan objecten middels de gemeentelijke Erfgoedverordening. Hieronder vallen naast gemeentelijke monumenten ook dominante bouwwerken en waardevolle cultuurhistorische elementen.

Er zijn ook objecten die soms geen officiële status hebben, maar die toch belangrijk zijn om te behouden. Het beleid is om al deze objecten te vermelden en in de bestemmingsplannen, waardoor alsnog een beschermd wordt toegekend. Hieronder staan enkele voorbeelden van de soorten status, zoals ook opgenomen in de bestemmingsplannen.

Rijksmonument

Cultureel waardevol element

Dominant bouwwerk

Reliëf zonder status

De 31% van het areaal dat nog geen status heeft, zal geleidelijk gaan verminderen door het actualiseren van de bestemmingsplannen en daarmee alsnog een formele bescherming verwerven.

2.4 Kwaliteit van het areaal

De kwaliteit van de cultuurhistorische objecten is door een areaalbrede inspectie vastgelegd. Deze inspectie heeft plaatsgevonden in het jaar 2016 door de Monumentenwacht Limburg. De manier van inspecteren is uitgevoerd door een persoon met specifieke kennis inzake het onderhouden van deze objecten. Kennis van materialen en uitvoeringswijzen van onderhoud en herstel zijn noodzakelijk om een goede opname te kunnen doen.

De wijze van rapporteren genereert geen kwaliteitscijfer “goed” of “slecht”. Op basis van de schadebeelden is de noodzaak tot herstel bepaald of is de urgentie van herstel in tijd geduid.

Zeer hoog: Direct herstel is nodig om verder verval te voorkomen.

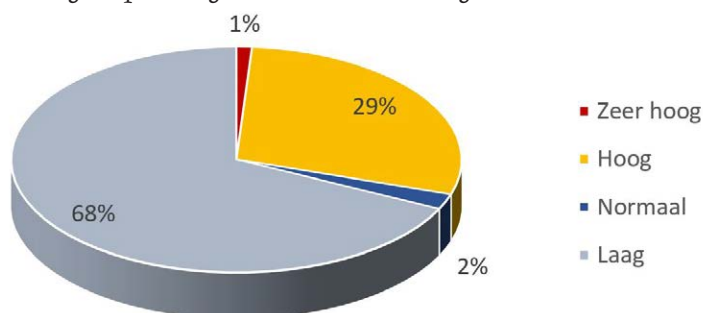
Hoog: Binnen 1 jaar is herstel nodig om verder verval te voorkomen.

Normaal: Onderhoud is planbaar dient in beginsel te worden uitgevoerd binnen 3 jaar.

Laag: Hier betreft het meer het dagelijks klein onderhoud: reinigen en kleinschalig herstel.
De urgentie is laag en kan planbaar worden uitgevoerd.

In de onderstaande cirkeldiagram is de kwalitatieve status van het areaal procentueel weergegeven

Cirkeldiagram percentage areaal verdeeld naar urgentie van onderhoud.

Bij de urgentiewaarden “Zeer hoog” en “Hoog” dient direct of op korte termijn herstel plaats te vinden. Bij de urgentiewaarden “Normaal” en “Laag” zijn het schadebeelden die een normaal degeneratiepatroon vertonen ten aanzien van de functie en/of het gebruik. We spreken dan meer over planbaar onderhoud. Het is normaal dat deze schadebeelden op enig moment optreden en het is ook in tijd te plannen voor onderhoud.

Zoals eerder vermeld, zijn enkele objecten momenteel ondergebracht in WOM-Belvédère. Deze worden op enig moment terug overgedragen naar de gemeente Maastricht. Deze objecten hebben ondanks een grote omvang aan onderhoud de urgentiewaarde “Laag” gekregen, omdat deze na onderhoud pas worden overgedragen.

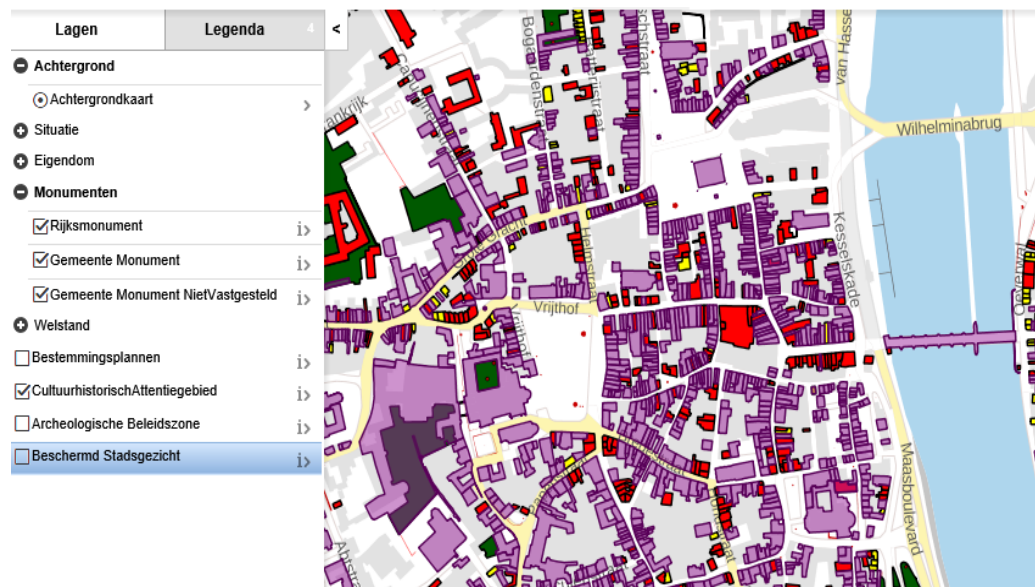
2.5 Beheer van het areaal

De cultuurhistorische objecten worden momenteel beheerd in het Geografisch Informatie-Systeem (GIS) Flexinext. Hierin worden de basisgegevens beheerd. Actuele, betrouwbare en complete informatie vormt het fundament om goed beheer te kunnen voeren.

Niet alleen het fysiek onderhouden van objecten, maar ook het beheren van de gegevens vormt een basisinspanning die een belangrijke plek binnen het beheer en onderhoud is; de “backbone van beheer” (ruggegraat).

De bedoeling is dat meer informatie eind 2017 via de gemeentelijke website toegankelijk wordt voor een breed publiek.

Figuur 3.1 Weergave van de publiek toegankelijke omgeving van Flexinext.

3. Kaders

3.1 Kwaliteitsdefinitie

Cultuurhistorische objecten zijn in de openbare ruimte vaak een “ondergeschoven kindje”, maar wel beeldbepalend. Het is belangrijk te weten dat deze objecten gedefinieerd zijn als object met monumentale status, en dat daarmee hun behoud wordt geborgd. Vervolgens moet het object wel worden onderhouden. Een uniform kader definiëren voor het onderhoud is moeilijk, gegeven het ontbreken van algemeen aanvaarde kaders hiervoor, bijvoorbeeld vanuit het CROW. Vandaar dat de gemeente Maastricht een eigen kwaliteitsniveau heeft gedefinieerd dat wij de zogenaamde “Maastrichtnorm duurzaam onderhoud cultuurhistorische objecten” noemen:

Het cultuurhistorische object wordt sober en doelmatig onderhouden met respect voor de authenticiteit van het object en behoud van de historische uitstraling.

Dit borgen we door:

1. Bij het onderhouden van de objecten, deze objecten schoon te maken, maar de authenticiteit te respecteren.
2. Alleen de herstellingen uit te voeren die nodig zijn en het object recht doen.
3. Het onderhoud alleen uit te laten voeren door (gespecialiseerde) vakmensen, met specifieke kennis van het objectsoort.

Het onderhoudsniveau voor cultuurhistorische objecten noemen we vanaf nu:

Maastrichtnorm duurzaam onderhoud cultuurhistorische objecten.

Aan de hand van de volgende twee voorbeelden is een vertaling gemaakt van wat dit in de praktijk inhoudt:

Voorbeeld 1

Voor onderhoud

Na onderhoud

Het beeld is volledig gereinigd en is het voegwerk van de sokkel hersteld.

De oorspronkelijke uitstraling is in ere hersteld. Het voegwerk is uitgevoerd op basis van de oorspronkelijke voegmethodiek.

Voorbeeld 2

Voor onderhoud

Na onderhoud

De historische zithoek is weer gereinigd en opnieuw is gevoegd. Losse tegels zijn hersteld.

Het zitgedeelte is wel schoon maar de verweerde plekken zijn niet verwijderd, om te voorkomen dat de tegels hun bescherm-aag verliezen. De authentieke en originele tegels zijn behouden.

De volgende paragrafen bevatten een nadere uitwerking van de Maastrichtnorm onderhoud cultuurhistorische objecten, waarbij een verbinding is gelegd met de wet- en regelgeving, beleid en ambitie en het strategisch kader.

3.2 Wettelijke zorgtaak

De basis binnen beheer en onderhoud in algemene zin, ligt in de wettelijke zorgtaak van de gemeente om haar objecten naar behoren te beheren. In essentie zijn de regels en procedures omtrent het in stand houden van cultuurhistorische objecten, beschreven in de Erfgoedwet en omgevingswet (WABO). Naast de wetten en regels is van belang dat onderhoud wordt uitgevoerd door bedrijven met verstand van zaken. In onderstaand overzicht zijn de meest relevante wetten en regels weergegeven. Nadere informatie over de wetten en regelgeving is terug te vinden op de website www.wetten.overheid.nl en www.cultureelerfgoed.nl.

Overzicht relevante wettelijke kaders

Cultureel	Doel
Erfgoedwet	De Erfgoedwet vervangt 6 wetten en regelingen op het gebied van cultureel erfgoed, waaronder de Monumentenwet. Van kracht sinds 1 juli 2016. In de Erfgoedwet is vastgelegd, hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. De verantwoordelijkheid voor de bescherming van het cultureel erfgoed ligt waar mogelijk, bij het erfgoedveld zelf.
Regeling Rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (Rrim)	Regeling bedoeld voor van rijkswege beschermde monumenten Dit is een subsidieregeling bedoeld voor onderhoudswerkzaamheden aan een beschermd monument, met als doel het bevorderen van planmatig onderhoud en om zodoende ongewenste degeneratie van monumenten tot een minimum te beperken. Tegenwoordig valt de regeling onder het SIM (Subsidie Instandhouding Monumenten), voorheen het BRIM (Besluit Rijkssubsidieregeling Instandhouding monumenten).
Beheer	Doel
Gemeentewet	Wetgeving die onder andere de verplichting oplegt tot het opstellen van jaarlijkse begrotingen en verantwoordingsdocumenten. In het Besluit Begroting en Verantwoording is deze verplichting nader uitgewerkt
Archiefwet	Wetgeving die de gemeente verplicht tot het beheren en toegankelijk maken van overheidsarchieven en daarmee ook voor een deel de beheerdata.
Onderhoud / Uitvoering	Doel
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)	Wetgeving die het mogelijk maakt om voor onder andere onderhoudswerken binnen één aanvraag diverse ontheffingen en meldingen te regelen. In vrijwel alle gevallen is voor onderhoud aan monumenten een dergelijke aanvraag noodzakelijk.
Europese aanbestedingswet	Wetgeving die algemene regels beschrijft voor de inkoop van werken, leveringen en diensten op Europees niveau.
ARW	Wetgeving die algemene regels beschrijft voor de inkoop van werken, leveringen en diensten op Nationaal niveau.
Veiligheid/Aansprakelijkheid	Doel
Burgerlijk wetboek	In deze wetgeving, is onder andere opgenomen, de verplichting tot het borgen van een deugdelijk functionerende openbare ruimte.
Eurocodes	Normbladen die onder andere de voorschriften beschrijven op het gebied van de constructieve veiligheid van bestaande bouwwerken (kapellen, muren, bogen, hekwerken etc.).

3.3 Gemeentelijk beleid

Naast algemeen geldende wetten en regels, heeft de gemeente ook eigen beleidsdocumenten opgesteld waarin gemeentelijke specifieke kaders en ambities zijn opgenomen. In diverse documenten is geborgd dat:

1. Het cultuurhistorische object is gedocumenteerd en in bestemmingsplannen verankerd is.
2. Middels vergunningsaanvraag grip is op het op de juiste manier onderhouden van deze objecten.
3. Dat er uniforme regels en richtlijnen zijn opgesteld voor onderhoudswerkzaamheden en dat dit de toetsing zowel in de voorbereiding als de uitvoering mogelijk maakt.
4. Dat via de juiste inkoopstrategie wordt voorkomen dat ongeschikte bedrijven werkzaamheden uitvoeren.

Het onderstaand overzicht beschrijft in het kort de meest belangrijke visies en richtlijnen. De documenten zelf zijn openbaar en terug te vinden op de website van de gemeente Maastricht.

Overzicht relevante beleidsdocumenten

Cultureel	Korte beschrijving
Structuurvisie 2030 Ruimte voor ontmoeting deel II.	Dit document beschrijft het belang van behoud van cultureel en historisch erfgoed en de bijdrage die het kan leveren aan de stad op economisch vlak. Het streven naar integraal behoud van cultuurhistorisch waardevolle objecten staat centraal. Bescherming van de objecten is geborgd in de bestemmingsplannen doordat de objecten de dubbelbestemming “Waarde-Maastrichts erfgoed” hebben gekregen.
Beheer	Korte beschrijving
Raadsnota 2009: herijking beeldkwaliteit IBOR.	In deze nota staan de algemene kwaliteitsnormen beschreven. Op basis van de pijlers: schoon, heel en veilig maakt de Gemeente gebruik van beeldkwaliteit als graadmeter (uniforme meetmethodiek). Dat wil zeggen dat in algemene zin voor diverse gebieden en wijken in de Gemeente is aangegeven wat acceptabel is qua beeld en beleving. Voor de binnenstad geldt een algemeen beeld kwaliteit “B” of hoger. Daarbuiten geldt de maatlat “C” of hoger.
IBOR-nota 2017	De nota “Integraal Beheer Openbare Ruimte” is door het college bij raadsinformatiebrief van 7 maart 2017 aangeboden aan de gemeenteraad (IBOR-nota 2017). Deze nota bevat geen nieuw beleid maar bevat van alle IBOR-beleid wel een totaaloverzicht met verwijzing naar brondocumenten e.d. Verder wordt in die nota ingegaan op diverse ontwikkelingen die van belang zijn voor de openbare ruimte.
Onderhoud / Uitvoering	Korte beschrijving
Restauratierichtlijnen bij verbouw en onderhoud van monumenten	Het opstellen van restauratierichtlijnen is de uitwerking van het actiepunt 7c van de beleidsnota cultureel erfgoed Maastricht 2007-2012 genaamd ‘Springlevend Verleden’. Deze richtlijnen zijn samengebracht in één “restauratierichtlijn” en geven inzicht en advies over onderhoud, restauratie, verbouwing en herbesteding van monumenten. Dit document is geen uitputtende handleiding maar een overzicht van de meest voorkomende praktijkgevallen, die dankzij kennisbundeling van de bestaande informatiebestanden waaronder andere de BRL ERM 4000 versie 1 D “Onderhoud en restauratie monumenten volgens de URL restauratie steenhout werk”, de URL 4003 “ontwerp uitvoeringsrichtlijn Historisch metselwerk” en URL 4006 “Uitvoeringsrichtlijn Historisch voegwerk” tot stand is gekomen.
Werkomschrijving Monumentenwacht	Deze werkomschrijving biedt naast de restauratierichtlijn regels en voorschriften om te borgen dat onderhoud en herstel aan monumenten op een eenduidige en deugdelijke wijze gebeurt. Tevens is er een intern document opgesteld voor het onderhoud en herstel van beeldende kunst.

3.4 Beleidsdoelstellingen

Aan de hand van de inventarisatie van en verdieping in de wettelijke en beleidsmatige kaders, is het beleid m.b.t. het beheer van cultuurhistorische objecten opgesteld. Dit beleid bevat randvoorwaarden die de minimale gemeentelijke inspanning beschrijven voor het instandhouden van cultuurhistorische objecten. Er is onderscheid gemaakt in randvoorwaarden gericht op een basisinspanning (noodzakelijk vanuit wet- en regelgeving) en randvoorwaarden m.b.t. ambities (wat wil de gemeente extra doen vanuit beleidsdoelstellingen?). De basisinspanning en de ambities vormen tezamen de beleidsdoelstellingen m.b.t. het beheer, waar de komende 10 jaar nader invulling aan wordt gegeven. Hierna worden de basisinspanning en ambities inzichtelijk gemaakt. Op basis hiervan beschrijft hoofdstuk vier bevat een meerjaren actieplan voor de komende periode om de beleidsdoelstellingen op termijn te kunnen halen.

BASISINSPANNING

- Het behoud van cultureel erfgoed is vastgelegd en hierop vindt toezicht plaats
- De gegevens van de objecten (aantal, eigendom, opbouw, kwaliteit, monumentale status etc) zijn compleet, actueel en betrouwbaar.
- De objecten zijn constructief aantoonbaar in orde en vormen geen gevaar.
- De objecten worden op de juiste manier onderhouden en de specifieke spelregels worden nageleefd.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd door bedrijven en personen met ervaring en verstand van zaken; specifiek materialenkennis en uitvoeringsvereisten.
- De financiële benodigde middelen sluiten aan op het beschikbaar budget en worden doelmatig, rechtmatig en zo efficiënt mogelijk ingezet en overzichtelijk gerapporteerd.

AMBITIES

- De beeldkwaliteitsnorm zoals in het IBOR-beleid is beschreven wordt niet toegepast maar wordt vervangen door de nieuwe kwalitatieve norm "Kwaliteitsborg duurzame instandhouding cultuurhistorische objecten" :
  - Behoud gaat voor vernieuwen.
  - Vernieuwen gebeurt zorgvuldig met minimale aantasting van het object.
  - Er wordt respectvol omgegaan met het aanwezige materiaal en er wordt enkel vervangen wat echt nodig is waarbij gelijksoortige of gelijkwaardige materialen worden toegepast.
  - Het object moet zijn authenticiteit en details zoveel als mogelijk behouden.
- We willen meer programmatisch beheer gaan toepassen en de beheerprocessen hierop inrichten.
- We streven naar uniformiteit in beheer:
  - Opdeling van de objecten conform een uniforme methodiek (NEN 2767).
  - Inspectie voor dagelijks beheer op basis van beeldkwaliteit en voor de lange termijnbegroting op basis van conditie.
  - Onderhoud is gebaseerd op generieke instandhoudingsprofielen.
  - De voorbereiding en uitvoering is conform eigen richtlijnen en voorschriften.
- Het onderhouden van cultuurhistorische objecten is in beginsel een duurzame investering.

4. Analyse huidige areaal (Hoe hangt de vlag erbij?)

4.1 Analyse

In hoofdstuk twee is een kwantitatieve en kwalitatieve beschrijving gegeven van het areaal. In hoofdstuk drie zijn de randvoorwaarden beschreven ten aanzien van beheer en onderhoud.

Deze randvoorwaarden zijn onverdeeld in een basisinspanning (vanuit Wet- & Regelgeving) en een ambitie (vanuit beleid). Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van een prestatieanalyse. Het huidige beheer en onderhoud en de wijze waarop de gemeente momenteel hier invulling aan geeft, is afgezet tegen de randvoorwaarden, oftewel de te leveren prestaties.

De tabel op de volgende pagina bevat een samenvatting van deze analyse, met een maatlat op vier niveaus:

Goed	Er wordt maximaal invulling gegeven aan de randvoorwaarden
Voldoende	Er wordt voldoende invulling gegeven aan de randvoorwaarden
Matig	Er wordt minimaal invulling gegeven aan de randvoorwaarden (verbetering)
Onvoldoende	Er wordt te weinig tot geen invulling gegeven aan de randvoorwaarden

Resultaten analyse randvoorwaarden

Basisinspanning		
Randvoorwaarden	Beschrijving huidige situatie per randvoorwaarde	Huidige score
Areaal op orde en beschikbaar	<ul style="list-style-type: none"> Via Flexinext worden de gegevens beheerd en zijn publiekelijk beschikbaar. De gegevens zijn actueel, betrouwbaar en compleet voor goed beheer en onderhoud. 	Goed
Areaal is constructief aantoonbaar veilig	<ul style="list-style-type: none"> Enkel visuele controle, geen nadere onderzoeken of constructieve analyses. 	Onvoldoende
Duurzaam beheer en onderhoud	<ul style="list-style-type: none"> Het areaal wordt incidenteel geïnspecteerd. Het areaal is kwalitatief nog niet op orde en op korte termijn dient veel herstel plaats te vinden. Er is geen zicht op lange termijn kosten. Uitvoering en materiaalgebruik zijn vastgelegd. Onderhoud en herstel wordt uitgevoerd door bedrijven met kennis en kunde. Toezicht vindt plaats door personen met kennis en kunde. 	Matig Matig Onvoldoende Goed Goed
Financiën op orde	<ul style="list-style-type: none"> Veel ad-hoc herstel en weinig zicht op toekomstige uitgaven. Onderhoudswerkzaamheden vallen in de praktijk hoger uit vanwege het specialistische karakter en vaak onvoorziene extra onderzoekskosten en kosten voor het huren van apparaten om dit onderhoud uit te voeren. 	Onvoldoende Onvoldoende
Ambities		
Randvoorwaarden	Beschrijving huidige situatie per randvoorwaarde	Score
Areaal op basiskwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> Het areaal wordt momenteel niet getoetst aan een terzake geformuleerde norm. Wel worden schadebeelden op urgentie vastgelegd Reactief beheer: Er is sprake van ad hoc onderhoud per geval. 	Matig Onvoldoende
Programmatig en procesmatig beheer	<ul style="list-style-type: none"> Op dit moment vindt onderhoud veelal ad-hoc plaats en projectmatig bij aanpassing en ontwikkeling van de openbare ruimte. Er is geen zicht op welke repeterende werkzaamheden in meerjaren onderhoud kunnen worden ingekocht. Inspectie vindt sporadisch plaats. Er is daardoor geen monitoring van de voortgang mogelijk. 	Onvoldoende Onvoldoende
Uniformiteit in beheer	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt niet gemeten en gemonitord, mede omdat er geen toetsingskader is voor de kwaliteit. Op diverse manieren worden de onderhoudswerken uitgevoerd; het ontbreekt momenteel aan een vaste structuur. Er wordt gewerkt met vaste aannemers en specialistische bedrijven. Er wordt gewerkt met vastgestelde voorschriften. 	Onvoldoende Matig Goed Goed
Duurzaamheid in beheer	<ul style="list-style-type: none"> Het ontwerp, de voorbereiding en uitvoering is gericht op een duurzame instandhouding en enkel wordt iets vervangen wat strikt noodzakelijk is. De inkoop is nog niet gebundeld waardoor kleine werkzaamheden steeds opnieuw apart worden ingekocht en niet gebundeld. 	Goed Matig

4.2 Ontwikkelagenda

Op basis van de uitgevoerde analyse zijn concrete knelpunten en aandachtspunten gedefinieerd. Onder knelpunten wordt verstaan de randvoorwaarden die onvoldoende scores. De aandachtspunten zijn de randvoorwaarden die matig scores.

Samengevat zijn er vier belangrijke ontwikkelpunten die de komende periode worden aangepakt:

1. De areaalgegevens zijn niet actueel, betrouwbaar en compleet.
2. Ik kan niet aantoonbaar maken dat mijn areaal voldoet aan wet- en regelgeving. Denk hier bij aan veiligheid tegen instorten.
3. Er wordt onvoldoende concreet invulling gegeven aan beheer en onderhoud:
  - Wat moet op welk moment gebeuren (beheerprocessen)?
  - Welke kwaliteit wordt nagestreefd en hoe monitoren we dat dan?
  - Welke diensten, leveringen en werken koop ik in en wat doe ik zelf? Hoe koop ik in?
  - Hoe zorg ik dat ik mijn reeds uitgevoerde onderhoud weer terug krijg in de beheerdata?
4. Er is onvoldoende financieel inzicht in de beheerkosten op de lange(re) termijn. Het onderhoud op korte termijn is geïnventariseerd en begroot op hoofdlijnen, maar overige beheerkosten en kosten voor dagelijks beheer zijn onvoldoende bekend.
5. Onderhoud alleen de delen die nodig zijn (plaatselijk herstel) en laat de rest in zijn waarde.

In het volgende hoofdstuk is de ontwikkelagenda omgezet in acties voor de komende periode.

5. Actieplan komende periode (Wat gaan we doen?)

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft invulling aan het behalen van de in hoofdstuk drie genoemde beleidsdoelstellingen en de in hoofdstuk vier genoemde ontwikkelpunten.

Voor het beheren en onderhouden van cultuurhistorische objecten is gekozen om te sturen op een regelmatig en gestructureerd onderhoud i.p.v. ad-hoc handelen bij calamiteiten. Er wordt pro-actief onderhoud uitgevoerd i.p.v. reactief. De beheerstrategie is hierop afgestemd.

Eerder in deze leidraad is aangegeven dat het moeilijk is om een kwaliteitsdefinitie te beschrijven. Gekozen is om een kwaliteitswaarborg voor de onderhoudsaanpak te hanteren, de zogenaamde “Maastrichtnorm onderhoud cultuurhistorische objecten”.

Een aantal objecten hebben een bouwkundig en/of constructief karakter. Denk bijvoorbeeld aan kapellen, muren en een tweetal schoorstenen. De Maastrichtnorm biedt als zodanig geen concrete normen voor het bouwkundig / constructief kunnen beoordelen van dergelijke objecten. Wel impliceert de in hoofdstuk drie beschreven toelichting op de Maastrichtnorm dat hiervoor een andere methodiek kan worden toegepast, namelijk die van de conditiemeting, zoals beschreven in de NEN 2767. Deze methodiek is direct toepasbaar en hoeft niet te worden aangepast voor de toepassing op cultuurhistorische objecten.

In deze leidraad zijn in dit hoofdstuk aanbevelingen opgenomen om het bepalen van de algemene kwaliteit en de bouwkundige en/of constructieve staat van de cultuurhistorische objecten nader te ontwikkelen en toe te gaan passen.

5.2 Tactisch en operationeel kader: de aanpak

Uit de prestatieanalyse van hoofdstuk drie, blijkt dat er een aantal knelpunten en aandachtspunten zijn die een optimale prestatie binnen de gestelde randvoorwaarden op dit moment nog niet mogelijk maken. De komende periode ligt hier, naast het fysieke herstel en onderhoud aan de cultuurhistorische objecten, de uitdaging.

Er zijn zes punten die aandacht vragen voor verbetering of optimalisatie. Hier wordt voor de komende periode op de volgende manier invulling aan gegeven:

1: We gaan structureel monitoren en inspecteren.

Dit wordt enerzijds gedaan zodat de gemeente meer grip krijgt op de onderhoudskosten, en anderzijds om voortgang in kwaliteit aan bestuur beter te kunnen communiceren. Het inspecteren doen we op twee manieren:

- Jaarlijks een schouw op basis van de kwaliteitsdefinitie.
Een visuele inspectie voor het signaleren van (acute) bedreigingen voor de gebruiksveiligheid, in hoofdzaak met het blote oog enkele eenvoudige visuele hulpmiddelen en gebruikmakend van eenvoudige meetmiddelen, uitgevoerd door personen en bedrijven welke gespecialiseerd in en bekend zijn met het inspecteren van cultuurhistorische objecten.
- Vijfjaarlijks een instandhoudingsinspectie van de bouwkundige en/of constructieve objecten.
Een uitgebreide inspectie, analyse en constructieve beschouwing om de huidige functionele toestand van het object vast te leggen. Mogelijk aangevuld met nadere onderzoeken naar materiaaleigenschappen, berekening van de constructie en specifieke monitoring.

In de onderstaande tabel is de soort en frequentie van inspectie op objectsoort weergegeven.

Tabel: Inspectieregime

Objectsoort	Schouwcyclus Visuele analyse (Frequentie; jaren)	Instandhoudingsinspectie NEN 2767 (Frequentie; jaren)
Straatmeubilair	1	n.v.t.
Schoorsteen	1	5
Poort	1	5
Plakkaat	1	n.v.t.
Muur	1	5
Monument	1	5
Kruis / relict	1	n.v.t.
Kapel	1	5
Hekwerk	1	5
Beeld	1	n.v.t.

2: We gaan de bouwkundige objecten constructief nader beschouwen om aantoonbaar te maken dat deze veilig zijn of dat constructief herstel nodig is.

Dit onderzoek vormt een onderdeel van de instandhoudingsinspectie, maar verdient wel speciale aandacht en kan ook los van de inspectie worden gezien. Het inzicht verkrijgen we door de volgende stappen te doorlopen:

- Quick Scan van het bouwkundig areaal op basis van beschikbare archiefgegevens en een “expert judgement” uitgevoerd door specialisten op het gebied van constructies.
Vaak kan de constructeur op basis van beschikbare aanleggegevens uit het archief, gecombineerd met een veldinspectie, beoordelen of het bouwwerk constructief veilig is.
- In de praktijk blijkt dat archiefgegevens niet meer beschikbaar zijn of onvolledig zijn om een gedegen uitspraak te kunnen doen. In dat geval is aanvullend onderzoek met mogelijk een herberekening nodig. Dit kan een kostbare exercitie zijn, maar wel noodzakelijk om aantoonbaar te maken dat een object veilig is, of dat constructieve herstelwerkzaamheden noodzakelijk zijn om het bouwwerk weer veilig te maken.

3: We gaan meer regie voeren en minder zelf doen.

De gemeente blijft verantwoordelijkheid voor een deugdelijk functioneren van het kapitaalgoed, maar kan veel taken en expertise uitbesteden. Zij vervult daarmee meer een controlerende rol en vervult meer managementtaken en minder de daadwerkelijke uitvoering. Bij gebrek aan expertise kan ook de controlerende rol worden uitbesteed, bijvoorbeeld het toezicht op onderhoudswerkzaamheden.

Dit betekent ondermeer dat we repeterende werkzaamheden willen bundelen en gaan wegzetten in meerjarencontracten. Bij repeterende werkzaamheden kan worden verstaan het reinigen van objecten, het schilderen van hekwerken en het inspecteren van het areaal. Momenteel worden hekwerken en leuning al door middel van een meerjarencontract onderhouden. Maar er is nog veel winst te behalen. De voordelen van een meerjarencontract zijn:

- Eén aanbestedingstraject voor meerdere jaren in plaats van teveel ad-hoc acties die vaak per saldo meer tijd vergen.
- Continuïteit in de bedrijfsvoering voor opdrachtnemers en borging bij de opdrachtgever dat werkzaamheden tijdig worden uitgevoerd.
- Kosten van werkzaamheden zijn voor meerdere jaren bekend, dus minder fluctuatie in de onderhoudsgelden.
- Extra stimulans voor opdrachtnemers om voor kwaliteit te gaan. Hierdoor is op termijn minder controle noodzakelijk.

4: We gaan onze areaalgegevens op orde brengen

Op dit moment loopt een zogenaamd “lean-traject” gegevensbeheer openbare ruimte. Geïnventariseerd wordt hoe onze beheersystemen bij Stadsbeheer en onze Geo-data bij B&O beter op elkaar kunnen worden afgestemd, inclusief een daarbij behorende adequaat functionerende en betrouwbare beheerorganisatie. De gegevens met betrekking tot de cultuurhistorische objecten zijn momenteel op diverse plaatsen ondergebracht, voor een deel in het programma Flexinext. Nog niet alle objecten zitten er in en de beheerdata zijn nog niet volledig. We gaan dit de komende periode geheel op orde brengen en wel zodanig dat er een goed en toegankelijk beheersysteem ontstaat voor deze objecten.

5: We kijken of andere financieringsmogelijkheden rendabel zijn

Vanuit het Rijk en de Provincie is het mogelijk om subsidie te krijgen voor onderhoud en instandhouding. Vooral Provincie beschikt sinds 2016 over een budget voor kleinschalig erfgoed. Tot 2019 kunnen gemeentes hier aanspraak op maken. Wat we dan wel in acht moeten nemen is dat deze subsidieaanvraag ook voorbereiding en afstemming vergt. Het is dan ook zaak om voorafgaand een vergelijk te maken tussen de voorbereidingskosten en de daadwerkelijk financiële middelen die de Provincie aan de gemeente toekent. Om de balans tussen voorbereidingskosten en subsidiegelden optimaal te benutten, verdient het de voorkeur om per subsidieaanvraag zoveel mogelijk objecten te bundelen.

6: We gaan burgerparticipatie meer promoten

Las but not least stellen we vast dat er op dit moment vele objecten (mede) door buurtgenootschappen en individuen worden onderhouden. Denk bijvoorbeeld aan het onderhouden van bloemperken rondom kapellen en het reinigen van plakkaten in gevels van particulieren. Het is “vrijwilligerswerk”, wat niet vanzelfsprekend is en dat willen we koesteren.

We gaan hier aandacht aan besteden bij het opstellen van contracten met derden en we willen in ieder geval al aan de voorkant bekijken of en hoe we burgers kunnen betrekken bij het onderhouden van cultuurhistorische objecten. Gelet op de objecten zal dit maatwerk zijn, reden te meer om hier zorgvuldig mee om te gaan. We vinden het in ieder geval belangrijk mee te denken met de burger en daarin zo nodig ook enige tegenprestatie te bieden als dit passend is, gezien vanuit de inzet van de burger en het belang dat daardoor gediend wordt.

6. Financien / programma

6.1 Opbouw van het benodigd budget

De staat van onderhoud bepaalt in eerste instantie welk budget nodig is om de cultuurhistorische objecten op niveau te krijgen en/of te houden. Denk aan kleine herstellingen, reinigen, maar ook groot onderhoud en (deel)vervangingen. Daarnaast is er budget nodig voor inspectie en onderzoek en het gegevensbeheer. Tot slot worden ten aanzien van het voorbereiden en uitvoeren van onderhoud kosten gemaakt waar het totale budget in moet voorzien.

In onderstaand overzicht is de opbouw van het benodigd budget nog eens nader uitgeschreven

Tabel: Nadere toelichting opbouw budget

Onderhoud soort	Nadere beschrijving
Regulier onderhoud	
<ul style="list-style-type: none"> Onderhoud op basis van inspectieresultaten Dagelijks onderhoud zoals reinigen en kleine herstellingen 	Dit is het onderhoud dat jaarlijks wordt uitgevoerd voor het in stand houden van de objecten. Door dit onderhoud uit te voeren blijft het object in conditie en is er geen sprake van een afbreukrisico.
Grootschalig onderhoud	
<ul style="list-style-type: none"> Groot onderhoud Renovaties 	Dit soort onderhoud wordt vaak als apart project beschouwd, vanwege de omvang en/of complexiteit. Grootschalig onderhoud valt niet onder regulier onderhoud, omdat het geen structureel karakter heeft, maar vaak een eenmalige investering betreft welke het object voor de komende jaren in de juiste conditie brengt.
Dagelijks beheer	
<ul style="list-style-type: none"> Inspectie en schouw Onderzoeken Gegevensbeheer 	Het dagelijks beheer is geënt op het genereren, opslaan en presentabel maken van areaalgegevens. Goed dagelijks beheer geeft inzicht in omvang, kwaliteit en kosten.
Bijkomende werkzaamheden	
<ul style="list-style-type: none"> Opslagen (abk, ak/w&r) Voorbereiding en advies Monitoring en toezicht Onvoorzien / calamiteiten 	Deze bijkomende werkzaamheden zijn nodig om het werk ook te kunnen realiseren. Voor de aannemer zijn dit kosten voor de voorbereiding en een deel winst en risico. De andere werkzaamheden zijn nodig om het werk te kunnen begeleiden, waarbij rekening is gehouden met een deel onvoorzien werkzaamheden. Dit zijn werkzaamheden die mogelijk nodig zijn, maar in dit stadium nog niet geheel te voorspellen zijn.

6.2 Financieel vergelijk

In deze paragraaf wordt een vergelijk gemaakt tussen het beschikbaar budget en het benodigde budget. Bij de bepaling van het benodigd budget is uitgegaan van een prijspeil 2017 en zijn de eenmalige investeringen aan cultuurhistorische objecten die vanuit het WOM worden gefinancierd buiten beschouwing gelaten.

In de onderstaande tabel is het vergelijk samengevat weergegeven. Aanvankelijk is uitgegaan van een vijfjaren planning welke loopt tot en met 2022, en vanaf 2023 in de pas loopt met reguliere onderhoudsregimes.

Tabel: Financieel vergelijk

Benodigd budget		
Totaal	Gemiddeld per jaar t/m 2022	Gemiddeld per jaar na 2022
€ 1.121.899	€ 224.380	€ 106.746
Beschikbaar budget		
Totaal	Gemiddeld per jaar t/m 2022	Gemiddeld per jaar na 2022
€ 844.995	€ 168.999	€ 116.000
Balans		
Tekort	Tekort	Voldoende
€ 276.904	€ 55.381	€ 9.254

Uit het vergelijk komt naar voren dat voor de periode tot 2023 er sprake is van een structureel tekort van ongeveer 55K per jaar. In de periode daarna is de verwachting dat het onderhoudsbudget weer toereikend is.

De reden dat de komende periode er een structureel tekort is, heeft een aantal oorzaken:

- Een aantal objecten hebben een grondige vorm van onderhoud nodig. Een voorbeeld hiervan is het onderhoud van de muren van het voormalige Sphinx industriegebied nabij de Heugemerweg, en het grootschalig onderhoud aan de leuning langs de Oeverwal (Wijck).
- In het verleden werd onvoldoende rekening gehouden met bijkomende kosten zoals extra voorzieningen vanuit Flora en Fauna, of extra te treffen verkeersmaatregelen. Ook kosten voor toezicht zijn in het verleden buiten beschouwing gelaten. Dit werd veelal zelf gedaan, maar tegenwoordig zijn dit in te kopen diensten. Deze kosten zijn jaarlijks gemiddeld 60K (bijna 38% van de totale kosten).
- Een aantal beheertaken is in deze leidraad specifiek benoemd, omdat ze essentieel zijn voor goed beheer. Inspectie en onderhoud en het bijhouden van de beheergegevens vormen de basis. Hiervoor is ca. 12,5K per jaar begroot.

Al met al is het tekort voor de periode tot 2022 te verklaren. In de volgende paragraaf wordt de keuze onderbouwd om de opgave uit te smeren over 10 jaar waardoor in onze optiek de noodzakelijke opgaven verantwoord binnen het beschikbare budget kunnen worden vervuld.

Wel is het daarbij noodzakelijk om een zogenaamde “voorziening” te vormen waarbij de beschikbare middelen worden samengebracht in een spaarpot die kan worden aangewend om de kosten, voorkomend uit de uitvoering van het programma uit deze leidraad te bekostigen.

6.3 Uitvoering opgave binnen 10 jaar

Bijlage 2 van deze leidraad bevat een overzicht van de kosten die wij naar verwachting moeten maken indien wordt uitgegaan van een programma dat maximaal 10 jaar duurt. Die bijlage bevat ook een overzicht van de geprognosticeerde inkomsten die zijn gebaseerd op de centrale financiële begroting.

Het is een verantwoorde keuze om als uitgangspunt uit te gaan van een programma dat 10 jaar duurt en wel om verschillende redenen:

1. Uit inspectie van het areaal door de Limburgse Monumentenwacht blijkt weliswaar dat er onderhoud nodig is, maar het is niet zo dat er niet geschoven zou kunnen worden in de tijd. De veiligheid is niet in het geding en er kunnen op een verantwoorde manier prioriteiten worden gesteld bij het uitvoeringsprogramma. Er hoeft dan geen sprake te zijn van degeneratie en verloederding.
2. Door efficiëntie en synergie te zoeken in het uitvoeren van onderhoud, moet een kostenreductie mogelijk zijn van ongeveer 20% van de beheerkosten. De meest snelle en bewezen oplossingsrichting is het bundelen en in raamovereenkomsten wegzetten van werken en diensten. Dit is beschreven in paragraaf 5.2 van deze leidraad. Hiertoe dient wel het nodige voorwerk te worden verricht, denk bijvoorbeeld aan de te kiezen aanpak: objectgericht of disciplinegericht of een combinatie van beide. Daarbij is belangrijk inzicht te verwerven in en gebruik te maken van lokale bedrijven en specialisten met gebiedskennis en kennis van de historie van de stad; hierdoor zal ook het afbreukrisico door bijvoorbeeld verkeerd gebruik van materialen worden beperkt tot een minimum. Ook is de ervaring dat bij raamovereenkomsten na verloop van tijd de intensiteit van toezicht omlaag kan.
3. De provinciale subsidieregeling kan interessant zijn, mits de kosten om de subsidie te krijgen beduidend lager liggen dan het verleend subsidiebedrag. Het is daarbij van belang om een pakket aan te onderhouden objecten in één keer in de subsidieregeling aan te vragen, echter ook dit kost tijd. De omvang van de subsidie is niet eenvoudig te bepalen, maar dezerzijds wordt niet uitgesloten dat externe subsidies uiteindelijk ongeveer 10% van het begroot onderhoud zouden kunnen financieren. Overigens gaat het in de subsidieregeling in beginsel om gebouwde zaken zoals de schoorstenen, muren en kapellen.

De te vormen voorziening bevat een aantal structurele en incidentele dekkingsmiddelen. De structurele dekkingsmiddelen bedragen ca 116.000 euro per jaar, afkomstig uit middelen van B&O/Ruimte en Stadsbeheer ten behoeve van het product infrastructurele elementen, deelproducten cultuurhistorische objecten en restant energiekosten. De incidentele dekkingsmiddelen zijn een tweetal restantposten uit de begroting van Stadsbeheer voor 2017, te weten de post leuning en hekwerken (product civiele kunstwerken) en een restant budget civiele kunstwerken WOM-batch. Tot slot is de gemeente met het Rijk overeen gekomen dat wij eenmalig een bedrag van € 82.000,- ontvangen in het kader van de overname van het rijk door de gemeente van het monument Destombes in het Waldeckpark.

Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat de aldus te vormen voorziening onverlet laat dat reguliere noodzakelijke uitgaven voor onderhoud (buiten het beschreven programma) in dit verband kunnen blijven plaatsvinden. Op basis van ervaringsgegevens weten wij dat het hier hooguit gaat om zeer beperkte uitgaven (ca € 7.000,- per jaar), veroorzaakt door incidenten of op verzoek van burgers die een object “adopteren” en enige vorm van (financiële) medewerking van de gemeente verwachten.

In de onderstaande tabel is samengevat weergegeven hoe het vergelijk tussen beschikbaar en benodigd budget er dan uitziet.

Tabel: Financieel vergelijk bij een uitvoeringsperiode van 10 jaar.

Benodigd budget		
Totaal	Gemiddeld per jaar t/m 2027	Gemiddeld per jaar na 2027
€ 1.294.364	€ 129.436	€ 106.746
Beschikbaar budget		
Totaal	Gemiddeld per jaar t/m 2027	Gemiddeld per jaar na 2027
€ 1.425.995	€ 142.600	€ 116.000
Balans		
Voldoende	Voldoende	Voldoende
€ 131.631	€ 13.163	€ 9.254

Noot: het vergelijk laat een overschot aan budget zien, echter dit budget zal nodig zijn om eventuele, calamiteiten op te lossen (in het kader van de veiligheid en bij het verhelpen van incidentele vernielingen en of diefstal). Ook kunnen fluctuaties in de uitvoeringsagenda worden opgevangen. Het is daarmee niet aan te bevelen het budget structureel af te ramen, maar dit budget te gebruiken als risicoreserve (ca. 9% van het beschikbaar budget).

6.4 Risicoparagraaf

Ten aanzien van het beheer en onderhoud Cultuurhistorische objecten zijn er een tweetal risico's in het bijzonder die hieronder nader worden toegelicht.

Risico 1:

Het programma wordt over een periode van ca 10 jaar uitgevoerd. Dit zou mogelijk kunnen leiden tot degeneratie en verloedering van cultureel erfgoed.

Hierboven is reeds aangegeven dat uit de rapportages van de Monumentenwacht blijkt dat er weliswaar onderhoudsachterstanden zijn maar dat verantwoord prioriteiten kunnen worden gesteld. Door met de specifieke contractvormen te werken (o.a. door eisen te stellen aan de voorkant en te werken op basis van een OMOP) zou verder op dit fenomeen kunnen worden ingezoomd. Het ligt uiteraard voor de hand om die objecten met de grootste kans op kapitaalvernietiging en verloedering het eerste aan te pakken, zo nodig op basis van een op een contractvormen, afhankelijk van de aard en toestand van het object.

Risico 2:

Door mogelijk ontbrekende informatie over de stabiliteit van bijzondere objecten zoals de Schoorsteen Sibemaweg en de muur Heugemerweg is er onvoldoende inzicht in de veiligheid van het areaal.

Uit de inspecties komt niet naar voren dat sprake is van onveilige situaties, maar het ontbreekt aan een rekenkundige of profondervindelijke onderbouwing. Voor de twee grote schoorstenen en de muren is duidelijk dat actuele gegevens en berekeningen van de constructie heel belangrijk zijn. Maar ook beelden kunnen instabiel op haar sokkel staan. Een kleine duw kan dan al leiden tot letsel. Dat mag de bedoeling niet zijn en daarom is in het onderhoudsprogramma een jaarlijks budget opgenomen voor archief en of constructief onderzoek. De uitkomst kan zijn dat extra constructief onderhoud noodzakelijk is. Dit is in dit stadium nog niet bekend, maar ligt ook niet in de lijn der verwachting. Er is daarom in de begroting geen budget opgenomen voor constructief herstel.

6.5 Keuzes voor de toekomst

Deze leidraad is de eerste aanzet naar beter beheer van het areaal cultuurhistorische objecten. Er zijn voor de komende periode concrete en meetbare taak- en doelstellingen geformuleerd. De uitdaging ligt in het vinden van de balans tussen het beschikbaar budget en het realiseren van de taak- en doelstellingen, met name het stellen van prioriteiten wordt belangrijk. Deze leidraad geeft hierin oplossingsrichtingen. Niet alle oplossingsrichtingen zullen de beoogde impact hebben, en daarom zal monitoring en bijstelling een belangrijk onderdeel worden binnen het beheren en onderhouden van deze cultuurhistorisch waardevolle objecten.

Bijlagen

Leidraad

Cultuurhistorische
Objecten

2018-2028

Bijlage 1: Overzicht cultuurhistorische objecten

Mwl.nr.	Code	Objectfoto	Titel	Materiaal	Status	Locatie	GPS-Ned.Grid	Buurt	Bestemm. plan	Kunstenaar
LB1800	38		Monumentale waterpomp	Hardsteen met smeedijzeren pompzwengel	Rijksmonument 28029	Markt t.o. nr 66	176426 // 317953	Centrum	BP Centrum	
LB8825	69		Muur	Mergelsteen met hardsteen afgedekt	Waardevol cultuurhistorisch element	Thorbeckeplantsoen bij T-Meersenerweg	177520 // 317925	Wyckerpoort	BP Noord Oost	nvt
LB3809	71		Poort met blokwerk en schampalen	Hardsteen met bakstenen flanken	Rijksmonument 27652	Tongerse straat bij 30	176049//317388	Centrum	BP Centrum	
LB8786	63		Gevelbeeld bijnaam: "Moeder Gods in de Baies"	Frans kalksteen Savonniere. Met sokkel van rood zandsteen uit de Eiffel (Keylburg)	Waardevol cultuurhistorisch element	Sint Servaasklooster "Onder de Bogen"	176063//317711	Centrum	BP Centrum	
LB8784-A	62		Hekwerk rond Tapijnkazerne	Smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	St. Hubertuslaan/stadspark	176265//316979	Centrum	BP Tapijn	nvt
LB8784-B	62		Poort- en hekpilasters van Tapijnkazerne	Baksteen en Sierbeton	Waardevol cultuurhistorisch element	St. Hubertuslaan/stadspark	176265//316979 en 176161//317135	Centrum	BP Tapijn	nvt
LB8762	7		Afsluitpaal	Hardsteen	X	Bisschopsmolengang	176510//317414	Centrum	BP Centrum	
LB8771	33		Afsluitpaal, stoeppaal	Hardsteen	X	Leliestraat	176347//317699	Centrum	BP Centrum	

LB8790	74		Afsluitpaal	Brons	Waardevol cultuurhistorisch element	Vijftharingenstraat	176426//317837	Centrum	BP Centrum	
LB8764	15		Afsluitpaal	Hardsteen	X	Eksterstraat kruising Stokstraat	176614//317628	Centrum	BP Centrum	
LB8766	20		Plaquettes O.L.Vr. -poort in plaveisel: Tekst "Porta Regia"	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Graanmarkt, ter hoogte van Het Bat	176656//317522	Centrum	BP Centrum	
LB8765	19		Tamboer van O.L.Vr. -poort (= Batpoort)	Hardsteen	X	Graanmarkt, ter hoogte van Het Bat	176681//317506	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8783	60		Hardstenen trappen op Tapijnkazerne	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	St. Hubertuslaan 5	176137//616959 176149//316959	Centrum	BP Tapijn	nvt
LB2092	61		Grafmonument van Luitenant Generaal Dibbets	Gietijzer	Rijksmonument 28027	St. Hubertuslaan 5 op binnenplaats	176042//317506	Centrum	BP Tapijn	nvt
LB8768	25		Hekwerk lage Maaskade	Smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Het Bat/ Maasboulevard	176687//317688	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8773	36		Pons Mosae: replica romeins beeld (leeuw) op hoge zuil	Staal en kunststeen (Vulkaniet)	Waardevol cultuurhistorisch element	Maasboulevard ter hoogte van Het Bat	176708//317637	Centrum	BP Centrum	Jo Schoenmakers & Arno Meijs

LB8772	35		Zwitserse Kei	Graniet	X	Maasboulevard in parkje ter hoogte van Hoge Brug	176721//317388	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8779	45		Hekwerk	Gietijzer en staal	Waardevol cultuurhistorisch element	Oeverwal	176842//317880	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8778	44		Relief met wapen koning Willen II	Hardsteen	X	Oeverwal in kademuur	176837//317793	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8822	43		Relief van stadsengel met wapen	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Cörversplein in kademuur	176838//317764	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8823	17		Onderdelen reliëf Wilhelminabrug	Frans kalksteen. (Vaurion)	Waardevol cultuurhistorisch element	Franciscus Romanusweg bij T-met St. Maartenslaan	176853//317964 en 176850//317944	Wyck	BP Centrum	Hendrik van den Eijnde
LB7432	11		Kollergang uit 19e eeuw (naalstenen)	Beton	X	Charles Eyckpark	177032//317276	Wyck	BP Ceramique	nvt
LB8794	82		Gedenksteen van bastion Aylva	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Wilhelminakade	176621//318202	Centrum	BP Centrum	X
LB8770	30		Herdenkingsplaque (op grond van raadsbesluit in eigendom van de gemeente)	Graniet met bekroning, consoles en letters in brons. Ankers bovenzijde rvs platstaal	Waardevol cultuurhistorisch element	KeizerKarelplein (zijkant van St Servaasbasiliek aan de kant van St. Servaasklooster)	176085//317753	Centrum	BP Centrum	Dries Engelen

LB8767	21		Hekwerk rond plantsoen	Smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Hendrik van Veldekeplein	176108//317644	Centrum	BP Centrum	X
LB7373	77		Luikse perroen	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Vrijthof (n.oostelijke hoek)	176245//317782	Centrum	BP Centrum	Jean Huysmans (architectonisch ontwerp) en J. Sondeijker (leeuwen)
LB8763	13		Zwerfkeien	Natuursteen	Waardevol cultuurhistorisch element	De Bosquetplein bij en tegenover 8	176194//317283 en 176192//317285	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8776	42		Hekwerk plantsoen Nieuwenhofstraat	Smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Nieuwenhofstraat hoek Henri Hermanspark	176382//317190	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8791	75		Hekwerk Jekerbrug afkomstig van Kanaal naar Luik	Smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Vijfkoppen	176664//317303 en 176672//317308	Centrum	BP Centrum	nvt
LB8756	79		Grafmonument Destombe	Hardsteen met smeedijzeren hekken tussen gietijzeren hekpalen	Waardevol cultuurhistorisch element	Waldeckpark	175626//317080	Biesland	BP Zuid West	nvt
LB8755	78		Burgemeester van Oppenbank	Bakstenen tegels en metselwerk. Terra cotta zitkussens en teksttableau. Portret Van Oppen in hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Waldeckpark	175703//317181	Biesland	BP Zuid West	Leraren en studenten van de Middelbare Kunstnijverheidsschool (waaronder) Charles Vos
LB8745	83		Grenspalen nrs 79 en 80	Gietijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Diependaalweg bij T Tongerseweg en Diependaalweg bij T Heukelommerweg	173580//315928 en 173516//316034	Wolder	BP Zuid West	X

LB7428	8		Kruisbeeld	Houten Corpus en Kruis. Console van hardsteen en zinkbedekking op kapje	Waardevol cultuurhistorisch element	Boschstraat tegen zijgevel	176308//318302	Statenkwartier	BP Centrum	Jean Weerts
LB8821	34		Muur	Baksteen in kruisverband. Poortgedeelte bevat ook hardstenen elementen en is afgedekt met beton. Afsluiting dmv moderne stalen poort	Dominant bouwwerk	Maagdendries bij 6-8-10	176164//318279	Statenkwartier	BP Sphinx	X
LB8820	18		Muur	Baksteen in kruisverband kalkmortel gemetseld met ankers en betonnen en natuurstenen afdekking. Achterste deel cementmortel gemetseld.	Dominant bouwwerk	Frontensingel	175962//318390 en 176133//318549	Statenkwartier	BP Sphinx	X
LB8788	68		Bloemenschaal	Beton met een dunne afwerking van sierplijster	Waardevol cultuurhistorisch element	Sterrenplein	177076//318159	Centrum	BP Centrum	X
LB8761	23		Henri Jonasvaas	Granulaatbeton	N.v.t.	Henri Jonaslaan op groenstrook t.o. 106	175129//318727	Caberg	BP Maastricht West	Louis Bröls
LB8818	72		Pieterpadmarkerin g	Hardsteen	N.v.t.	Van Schaikweg/ Pieterpad wandelweg	175493//315210	St. Pieter	BP Buiten-gebied St. Pieter	X
LB8758	10		Schoorsteen Radium Rubber, nu nog in eigendom van WOM Belverdere	Speciale baksteenklinker, naar boven toe in radiaalvorm	Dominant bouwwerk	Cabergerweg 45	275699//318554	Boscherveld	BP Noorderbrug	X

LB8759	9		Spoorelicten: spoorbanen met bielzen, stootblok met stootbalk en laadperrons, nu nog in eigendom van WOM Belverdere	Staal, hout en beton	Waardevol cultuurhistorisch element	Cabergerweg (achter grote parkeerplaats)	176050//318584	Boscherveld	BP Boscherveld BP Noorderbrug	X
LB8795	55		Tongeren 200	Beton	N.v.t.	Romeinsebaan bij T- kruising met Basileahof	173617//316995	Daalhof	BP Maastricht West	P.Verjans
LB8814	53		Wegkruis	Eikenhout	Waardevol cultuurhistorisch element	Postbaan t.o. 50	174928//319372	Oud Caberg	BP Maastricht West	X
LB8796	54		Devotiekruis	Tropisch hardhout, meranti	N.v.t.	Rijksweg t.o. 90 en de molen van Gronsveld	179089//315020	De Heeg	BP De Heeg Eyldergaard Vroendaal	E.Goessens
LB7369	64		Veldkruis	Zandsteen	N.v.t.	Slakweg (via voetpad links)	178656//314133	De Heeg	BP De Heeg Eyldergaard Vroendaal	X
LB8817	57		Grenspaal	Hardsteen	N.v.t.	Scharnerweg bij 1	178430//317713	Scharn	BP Heer Scharn	X
LB8816	51		Crucifix	Hout	N.v.t.	Philipsweg T- kruising St. Jozefstraat 107	178376//316893	Heer	Nog niet bekend	Harrie Vrancken
LB8815	6		Wegkruis	Smeedijzer met gietijzeren corpus	N.v.t.	Bemelerweg kruising Burgemeester Cortenstraat	179007//317560	Scharn	BP Heer Scharn	X

LB8799	47		Veldkruis	Stalen kruis met tinnen corpus brons geverfd	N.v.t.	Oude Molenweg kruising Bemelerweg	179695//317478	Scharn	BP Heer Scharn	X
LB8800	73		Veldkruis	Gietijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Veldstraat bij 96 hoek Lyceumpad	179376//316252	Heer	BP Heer Scharn	X
LB7444	48		Memoriekruis tegen boom	Hout	Waardevol cultuurhistorisch element	Oude Molenweg T-kruising Heerder Holstraat (veldweg)	179485//316204	Heer	BP Buitengebied Terraspark	X
LB8797	14		Harold Hoppe-monument	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Rijksweg Dorpstraat Veldstraat Kruisstraat (rotondeplantsoen)	178873//316408	Heer	BP Heer Scharn	J.Pieters
LB7445	50		Devotiekruis	Smeedijzeren kruis en tinnen corpus	Waardevol cultuurhistorisch element	Oude Steegstraat Y-kruising Pater Custersweg	179969//316935	Heer	BP Buitengebied Terraspark	H. Heuts (corpus)
LB6810	49		Grenssteen	Hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Oude Steegstraat Y-kruising Pater Custersweg	179946//316940	Heer	BP Buitengebied Terraspark	X
LB8798	46		Hagelkruis	Gietijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Oude Molenweg kruising oude Steegstraat - Cluynhofstraat	179675//316932	Heer	BP Buitengebied Terraspark	X
LB8759	32		Relicten loskraan, nu nog in eigendom van WOM Belverdere	Betonnen poeren	Waardevol cultuurhistorisch element	Lage Fronten	175943//318558	Boscherveld	BP Noorderbrug	X
LB8813	37		Wegkruis	Cementen kruis op bakstenen sokkel en metalen corpus	Waardevol cultuurhistorisch element	Mariënwaard - Kruisdonk bij T- met Weert	179150//320629	Meerssenhoven	BP A2 Mariënwaard	X

LB7470	80		Wegkruis	Gietijzer	N.v.t.	Weert t.o. 17 hoek Oude Steegweg	179141//321402	Meerssenhoven	BP Landgoederenzone	X
LB8749	40		Kapelletje Maria delle Rose	Kunradersteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Molenweg kruising Bergerstraat	179722//318221	Amby	BP Buitengebied Terraspark	X
LB8747	4		Kapel van O.L.Vr. van Lourdes	Baksteen en mergel	Dominant bouwwerk	Ambyerstraat Zuid 113 hoek Heukelstraat	179219//318762	Amby	BP Amby	X
LB8746	3		Hekpijlers	Baksteen, beton en hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Ambyerstraat Noord bij 155	179210//319011	Amby	BP Amby	X
LB8727	1		H.Hartbeeld	Gips en cement	Waardevol cultuurhistorisch element	Ambyerstraat Noord 5	179290//319225	Amby	BP Amby	X
LB7439	2		Kapel aan 't Kruis	Kunradersteen, maaskeien dak en kroonlijsten, afdekkingen en engelen mergels	Dominant bouwwerk	Ambyerstraat Noord t.o. 158	179335//320043	Amby	BP Amby	X
LB8750	41		Herdenkingskruis	Glad en gekrabbd beton	Waardevol cultuurhistorisch element	Molenweg kruising Hagenstraat	179838//319870	Amby	BP Amby	X
LB8812	5		Strontmachine	Smeedijzer, gietijzer en hout	N.v.t.	Ankerkade depot stadsbeheer	177119//320092	Limmel	?	X
LB8808	52		Waterpomp	Baksteen en smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Populierenstraat hoek Dolmansstraat	177431//319604	Limmel	BP Noord Oost	X

LB7436	29		Wegkruis	Gietijzer in betonnen sokkel	N.v.t.	Middenstraat / Daalstraat T Kasteelstraat	176042//320808	Borgharen	BP Ifteren Borgharen	X
LB7411	31		Indonesiëmonument	Savonniere H.Hartbeeld op bakstenen sokkel	N.v.t.	Schoolstraat kruising Kerkstraat	176239//320807	Borgharen	BP Ifteren Borgharen	X
LB8807	24		Veldkruis	Hardsteen met marmereen opleg en bronzen crucifix	Waardevol cultuurhistorisch element	Heserstraat kruising Goudenweg	173713//317548	Maastricht West	BP Maastricht West	X
LB8826	84		Grenspalen nrs 81 en 82 alsmede grensstenen	Gietijzer en hardsteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Grenspad (beginnend vanaf Grensovergang rijksweg voorbij Wolder tot aan Romeinse baan)	Gietijzer nr.81 173391//315966 Hardsteen ongenummerd 173327//316264 Gietijzer nr. 82 173180//316404	Maastricht West	BP Maastricht West	X
LB8748	22		Hekwerk	Baksteen en smeedijzer	Waardevol cultuurhistorisch element	Hagenstraat t.o.	179495//319907	Ambly	BP Ambly	X
LB8751	58		Houten schrijn met Mariabeeldje (Paalkapelletje)	Hout, plexiglas	Waardevol cultuurhistorisch element	Schovenlaan/ Perzikpad	179459//319052	Ambly	BP Ambly	X
LB8810	16		Madonnabeeld	Frans kalksteen, (mogelijk Vaurion en Euville). Basement in kunst- en baksteen	Waardevol cultuurhistorisch element	Celebesstraat t.o. 18 bij Y-splitsing Madoerastraat	174//317056	Mariaberg	BP Maastricht West	X
LB8804A	27		Muur I	Baksteen met gecementeerde en betonnen mutsen. Hardstenen afdekking in muuropeningen	N.v.t.	Heugemerweg vanaf 35	Begin van 1e muur 177449//317362 Einde van 5e muur 177333//317066	Heugemerveld	BP Ceramique	X
LB8804B	27		Muur II	Baksteen met gecementeerde en betonnen mutsen. Hardstenen afdekking in muuropeningen	N.v.t.	Heugemerweg vanaf 47c	Begin van 1e muur 177449//317362 Einde van 5e muur 177333//317066	Heugemerveld	BP Ceramique	X

LB8804C	27		Muur III	Baksteen met gecementeerde en betonnen mutsen. Hardstenen afdekking in muuropeningen	N.v.t.	Heugemerweg vanaf 57	Begin van 1e muur 177449//317362 Einde van 5e muur 177333//317066	Heugemerveld	BP Ceramique	X
LB8804D	27		Muur IV	Baksteen met gecementeerde en betonnen mutsen. Hardstenen afdekking in muuropeningen	N.v.t.	Heugemerweg voorbij 61	Begin van 1e muur 177449//317362 Einde van 5e muur 177333//317066	Heugemerveld	BP Ceramique	X
LB8804E	27		Muur V	Baksteen met gecementeerde en betonnen mutsen. Hardstenen afdekking in muuropeningen	N.v.t.	Heugemerweg vanaf 87	Begin van 1e muur 177449//317362 Einde van 5e muur 177333//317066	Heugemerveld	BP Ceramique	X
LB8827	29		Gedenksteen Waterleidingmij Maastricht	Hardsteen	N.v.t.	Heugemerweg bij 87	177333//317073	Heugemerveld	BP Ceramique	X
LB7281	56		H.Hartbeeld	Cement	N.v.t.	De Ruyterstraat t.o. 24	177034//323284	Itteren	BP Itteren Borgharen	X
LB8805	66		Wegkruis	Hardsteen	N.v.t.	Pasestraat nabij Spekstraat	176689//322296	Itteren	BP Itteren Borgharen	X
LB7247	65		Veldkruis	Hout	N.v.t.	Spekstraat	176594//321406	Itteren	BP Itteren Borgharen	X
LB7433	81		Wegkruis	Smeedijzer en hardsteen	N.v.t.	Weg naar Hartelstein t.h.v. Bunder voetpad	178099//322909	Itteren	BP Itteren Borgharen	X
LB8801	28		Moordkruis 1814	Hardsteen	N.v.t.	Hoge Weerd bij Oosterweg 123	178294//315088	Heugem	BP Zuid Oost	Moordenaar

LB8802	76		Veldkruis	Hout met zinken kap	N.v.t.	Vogelzang- Hubert van Doornelaan	176150//316973	Heugem	BP Zuid Oost	X
--------	----	---	-----------	---------------------	--------	----------------------------------	----------------	--------	--------------	---

Bijlage 2: Financiële onderbouwing

Beschikbaar budget

Beschikbaar budget		Overheid	2018	2019	2020
Structureel			€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000
Infrastructurele elementen: cultuurhistorische objecten	Gemeente: stadsbeheer		€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Infrastructurele elementen: groot onderhoud jaarprogramma IBOR	Gemeente: B&O		€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000
Restant energiekosten artistieke kunstwerken	Gemeente: B&O		€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Incidenteel			€ 220.995	€ 15.000	€ 10.000
Bijdragen vanuit kunstwerken (WOW Batch restant 2017)	Gemeente: B&O		€ 29.000	€ -	€ -
Bijdrage onderhoud leuningen en hekwerken (restant 2017)	Gemeente: B&O		€ 110.000	€ -	€ -
Restant onderhoud 2017	Gemeente: stadsbeheer		€ 44.000	€ -	€ -
Grafmonument Destombes					
<i>Herstel grafmonument (eenmalig)</i>	Rijk		€ 12.995	€ -	€ -
<i>Instandhouding (eenmalige afkoop €70.000)</i>	Rijk		€ 25.000	€ 15.000	€ 10.000
Totaal exclusief bijdrage WOM			€ 336.995	€ 131.000	€ 126.000

Benodigd budget t/m 2027

Onderhoudssoort	%	Frequentie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Regulier onderhoud			€ 79.500	€ 67.500	€ 67.500	€ 62.500	€ 62.500	€ 62.500
<i>Kort cyclisch onderhoud</i>								
<i>Urgent (achterstallig) onderhoud</i>		Incidenteel	€ 12.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Onderhoud hekwerken</i>		Incidenteel	€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400
<i>Onderhoud natuursteenwerken</i>		Incidenteel	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ -	€ -	€ -
<i>Onderhoud overige objecten</i>		Incidenteel	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600
<i>Dagelijks onderhoud</i>								
<i>Reinigen</i>		Structureel	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500
<i>Kleine herstellingen</i>		Structureel	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
Grootschalig onderhoud			€ 110.995	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Onderhoud leuning Oeverwal</i>		Incidenteel	€ -	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Onderhoud Hekwerk Tapijnkazerne</i>		Incidenteel	€ 98.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>Onderhoud grafmonument Destombes</i>		Incidenteel	€ 12.995	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Dagelijks beheer			€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495
<i>Inspectie en schouw</i>		Structureel	€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995
<i>Nadere onderzoeken</i>		Structureel	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
<i>Muteren en onderhouden areaal</i>		Structureel	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Subtotaal exclusief renovaties			€ 202.990	€ 129.995	€ 79.995	€ 74.995	€ 74.995	€ 74.995
Aanvullende werkzaamheden								
<i>Opslagen (abk, ak, w&r)</i>	16%	Structureel	€ 32.478	€ 20.799	€ 12.799	€ 11.999	€ 11.999	€ 11.999
<i>Voorbereiding en advies</i>	12%	Structureel	€ 24.359	€ 15.599	€ 9.599	€ 8.999	€ 8.999	€ 8.999
<i>Monitoring en toezicht</i>	5%	Structureel	€ 10.150	€ 6.500	€ 4.000	€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750
<i>Onvoorzien / calamiteiten</i>	5%	Structureel	€ 10.150	€ 6.500	€ 4.000	€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750
<i>Flora en fauna</i>								
<i>Oppervlaktewater verontreiniging</i>								
<i>Verkeersmaatregelen</i>								
<i>Hulpvoorzieningen</i>								
Subtotaal			€ 77.136	€ 49.398	€ 30.398	€ 28.498	€ 28.498	€ 28.498
Totaal			€ 280.126	€ 179.393	€ 110.393	€ 103.493	€ 103.493	€ 103.493

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000
€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000
€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
€ 10.000	€ 10.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ 10.000	€ 10.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
€ 126.000	€ 126.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000

2024	2025	2026	2027
€ 62.500	€ 62.500	€ 62.500	€ 62.500
€ -	€ -	€ -	€ -
€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400	€ 16.400
€ -	€ -	€ -	€ -
€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600
€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500
€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -
€ -	€ -	€ -	€ -
€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495	€ 12.495
€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995	€ 4.995
€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
€ 74.995	€ 74.995	€ 74.995	€ 74.995
€ 11.999	€ 11.999	€ 11.999	€ 11.999
€ 8.999	€ 8.999	€ 8.999	€ 8.999
€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750
€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750	€ 3.750
€ 28.498	€ 28.498	€ 28.498	€ 28.498
€ 103.493	€ 103.493	€ 103.493	€ 103.493

Benodigd budget na 2027

Gemiddelde instandhoudingskosten na 2022

Soort	Inspectie (schouw)				Inspectie (instandhouding)				Reinigen	
	Aantal	Frequentie	eenheid	kosten /jr	Frequentie	eenheid	kosten /5jr	kosten /jr	eenheid	
<i>Beeld</i>	6	1	€ 35	€ 210	-	-			€ 35	
<i>Hekwerk</i>	8	1	€ 75	€ 600	5	€ 250	€ 2.000	€ 400	€ 65	
<i>Kapel</i>	5	1	€ 75	€ 375	5	€ 250	€ 1.250	€ 250	€ 150	
<i>Kruis / relict</i>	22	1	€ 35	€ 770	-	-		€ -	€ 65	
<i>Momument</i>	9	1	€ 75	€ 675	5	€ 250	€ 2.250	€ 450	€ 250	
<i>Muur</i>	9	1	€ 150	€ 1.350	5	€ 550	€ 4.950	€ 990	€ 450	
<i>Plakkaat</i>	13	1	€ 35	€ 455	-	-		€ -	€ 35	
<i>Poort</i>	2	1	€ 35	€ 70	5	€ 550	€ 1.100	€ 220	€ 650	
<i>Schoorsteen</i>	2	1	€ 250	€ 500	5	€ 8.000	€ 20.000	€ 4.000	€ 2.000	
<i>Straatmeubilair</i>	14	1	€ 35	€ 490	-	-			€ 35	
Totaal per jaar				€ 5.495				€ 6.310		

Totaal directe kosten		€ 77.353
Overige kosten	38%	€ 29.394
Eindtotaal		€ 106.746

Klein onderhoud				Grootschalig onderhoud				Beheer (flexinet)					
kosten /2jr	kosten /jr	Frequentie	eenheid	kosten /5jr	kosten /1jr	Frequentie	eenheid	kosten /xjr	kosten /1jr	Frequentie	eenheid	kosten /jr	
€ 210	€ 105	5	€ 65	€ 390	€ 78	20	€ 800	€ 4.800	€ 240	1	€ 25	€ 150	
€ 520	€ 260	5	€ 750	€ 6.000	€ 1.200	20	€ 5.000	€ 40.000	€ 2.000	1	€ 25	€ 200	
€ 750	€ 375	5	€ 1.500	€ 7.500	€ 1.500	10	€ 5.000	€ 25.000	€ 2.500	1	€ 50	€ 250	
€ 1.430	€ 715	5	€ 250	€ 5.500	€ 1.100	20	€ 2.500	€ 55.000	€ 2.750	1	€ 20	€ 440	
€ 2.250	€ 1.125	5	€ 3.500	€ 31.500	€ 6.300	10	€ 11.000	€ 99.000	€ 9.900	1	€ 50	€ 450	
€ 4.050	€ 2.025	5	€ 550	€ 4.950	€ 990	10	€ 5.000	€ 45.000	€ 4.500	1	€ 25	€ 225	
€ 455	€ 228	5	€ 150	€ 1.950	€ 390	20	€ 1.500	€ 19.500	€ 975	1	€ 25	€ 325	
€ 1.300	€ 650	5	€ 3.500	€ 7.000	€ 1.400	10	€ 11.000	€ 22.000	€ 2.200	1	€ 25	€ 50	
€ 4.000	€ 2.000	5	€ 12.000	€ 24.000	€ 4.800	10	€ 60.000	€ 120.000	€ 12.000	1	€ 100	€ 200	
€ 490	€ 245	5	€ 65	€ 910	€ 182	20	€ 450	€ 6.300	€ 315	1	€ 15	€ 210	
	€ 7.728				€ 17.940				€ 37.380			€ 2.500	

